

SZÖLLŐSY TIBOR

ANGYAL, DE SOKKAL INKÁBB ÖRDÖGBŐRÖS EMLÉKEK

(KATONA-NAPLÓ, RÉSZLET)

1964. november 18.

... Az ezred nonstop egészségügyi ügyeletese lettem. A száncsásztiban* kaptam egy kis szobát; benne egy ágy, éjjeliszekrény, rajta állólámpa, telefon, az ajtó melletti falon ruhaakasztó – itt fogok lakni, azaz: szolgálni, vagyis éjjel-nappal ügyeletben lenni rangban idősebb kollégáim helyett is, ami azzal a vitathatatlan előnnyel jár, hogy nem kell a laktanyában élnem, ahol ki lettem volna téve a fiatal tisztek: hadnagyok, alhadnagyok, kényének-kedvének, amiből begyűjtöttem némi tapasztalatot, mert a berukkolásom utáni két hónapot laktanyalakóként húztam le, addig a napig – melyik is lett volna, ha nem november 7.-e! -, mikor letettük – keserves testi-lelki „formálás” után – az esküt; ez alatt a majd’ hogy két hónap alatt a fiatal tisztek árgus szemei előtt koptattam az ördögbőrt. Sehogy sem fért a katonai szabályzat előírásaira és viselkedési normáira idomított fejükbe: mi a fenét keresek én diplomás orvosként a hadseregben? Ám, ha már ide vezényelt sorsom és a haza iránti szeretetem, úgy ők majd megtanítanak mőresre: tisztíttattak velem húszlyukú klozetet, mosattak lépcsőket alulról felfelé, megpuoltatták velem a szomszédos kolhoz évi krumplitermését, lefuttatták velem az egyenlítő negyed részét.

Előzetes tájékozottságom alapján jobban kellett volna a tiszteseektől – őrmester, főtörzs – tartanom, ám azok lojálisabbak voltak. Az egyik, aki közvetlen rajparancsnokom volt, szerződést kötött velem. Egy este, a takarodó után így szólt: – Doktor! Te úgyis elkerülsz innen, az egészségügyiben fogsz szolgálni. Beszéljük meg: én segítek neked mostan, te meg nekem, ha majd ott fogsz szolgálni.

Érdeklődő pillantásom után folytatta:

– Reggelenként, mikor én vezényelem a sorakozót, megmondom neked előre, hányszor fogok „Felkelés!”, „Lefekvés!” parancsokat adni. Te ne ugorj azonnal az ágyból, mert többször megismétlem, csak akkor, ha jelzek

* száncsásztly – egészségügyi részleg

neked. Akkor kelj és öltözködj: te leszel a legügyesebb katona. Ezért te nekem, ha már ott leszel a száncsászyban, adsz néhanapján egy-egy kis pihenőt, beutalsz a gyengélkedőbe. Megbeszéltük?!

Persze, hogy belementem! Ment is minden, mint a karikacsapás. Mindig az elsők között voltam a sorban, annyi dicséretet kaptam, hogy elég lett volna egy üdvhadseregnek. Egyszer aztán melléfogtunk: javában folyt az egrecéroztatás – én nyugodtan feküdtem, mint máskor –, mikor bejött egy hadnagy és átvette a parancsosztogatást. Rajtakapott. Két órán keresztül gyakoroltatta velem a felkelést-lefekvést. A vége felé már olyan vizes volt a zubbonyom, hogy a testemre tapadt. Ráadásul tízszer kellett újra, meg újra bevetnem az ágyamat, és egy vég golyócsot felvarrni a galléromra. Hát ilyesmiktől lettem mentesítve azáltal, hogy bent lakhattam a „kórházban”.

Az ezred-alorvosi szolgálat nem mutatkozott – legalábbis első napjaiban – nehéznék: négy-öt gyengélkedő ellátását biztosítottam: torokhuruttal, kisebb-nagyobb sebekkel kerültek be a katonák, ami inkább afféle pluszpihenés volt a bajtársaknak; nem is volt különösebb gondunk egymással. Én is lazítottam: övet nem viseltem, a zubbonyt nem gomboltam be, a köpenyt panyókára vetve hordtam, ha éppen tiszték látogattak meg.

... A tegnap azonban leckét kaptam. Dudorásztatva közlekedtem a folyosón, mikor nyílt az ajtó és belépett az ezredparancsnok. Úgy-ahogy fittbe vágtam magam és jelentettem: „Ezredes elvtársnak jelentem! Az egészségügyi ...” stb. Leintett, majd jelezte, hogy kövessem. Mentem utána az ellátóba, ahol injekciózni, kötözni szoktunk. Az ajtóval szemközti falhoz ment, ahol egy kis vakablak volt függöny mögött. Félrehúzta a firhangot, majd – vissza. „Hány napja szolgálsz itt?” - nézett rám. „Az ezredes elvtársnak jelentem, egy hete!” „Az őrnagy nem mondott neked semmit?” Hallgattam, mert nem tudtam, mit kellett volna tudnom. „Na, ha bejön, kérdezd meg!” – azzal otthagytam.

Szorongva vártam felettesem jöttét, azonnal rákérdeztem: mit kellett volna az őrnagy elvtárstól megkérdezniem, és elmondtam a kora reggeli sztorit. „A kurva életbe!” – fakadt ki a parancsnokom, majd félrehúzva a vakablak takaróját, kivett egy decis poharat. „Minden reggel ezt a poharat megtöltöd szesszel – megmutatta, hol áll a szeszespalack. – Holnap megint csak fog jönni, és akkor azt mondd, hogy elnézést kérsz: én mondtam neked, amit kellett, de te elfelejtetted. Neked megbocsát, mert te kezdő vagy, de nekem nem, vállald ezt a kis áldozatot.” Vállaltam. Már jóval az ezredes érkezése előtt megtöltöttem a poharat, mi több: az éppen megérkezett hazai csomagból kivett konzervből szendvicset készítettem, odatettem a pohár mellé kísérlésként.

Jött az ezredes, jelentettem. Bekísértem az ellátóba. Rutinos mozdulattal félrehúzta a függönyt, még rutinosabban kiürítette a poharat. A kikészített „zakuszkát” látva felém fordult: „Doktor! Te nem tudod, hogy az első után az orosz ember nem harap be?!” Azt is megtanultam.

November 28.

Az ezredes percnyi pontossággal érkezik és fogyasztja az aperitifet. Már nem kell jelentenem. Kifelé menet odavetette: „Készülj! Holnap kapsz két stráfort!” Vajon miért, mivel szolgáltam rá?

December 7.

Első eset, hogy éjszaka riasztottak: sérültet hoztak be, egy őrmestert. Négyen cipelték, kezeinél-lábainál fogva. Komikus helyzet lett volna, ha a szegény nem üvölt, mint a fába szorult féreg, ugyanis félpucér volt: a nadrágja letolva, a fedetlen fenéke majdnem súrolta a padlót. A vizsgálóasztalra fektettem, de azonnal hasra kellett fordítani, mert kiabált és káromkodott, mint a szóadás.

Már a felületes vizsgálódás is azt eredményezte, hogy komoly égési sérülések vannak: a fenekén, a combjain nagy kiterjedésű pörkők, hólyagok. A herezacskója olyan volt, mint egy szotyós dinnye.

„Mi történt?” – kérdeztem tőle.

„Mi történt?! – ordított. – Begyúlt a szar!”

Nem faggattam tovább. Fájdalomcsillapítókat injekcióztam, a sebeket elláttam, sokk-prevenციót alkalmaztam, majd riasztottam a mentőt, azok beszállították a körzeti katonakórházba. Az ügyeletes orvos sem lett okosabb, mert a sérült válaszok helyett egyre csak ordított.

„Derítse fel az okot, majd jelentse” – parancsolt rám a tiszt-orvos, majd elbocsátott.

Jelenttem felettesemnek az esetet, ő feljebb, majd elindult felderíteni az eset okát, körülményeit.

Dél körül jött vissza, elmondta, mit tudott meg. „Most már értem, mi volt ez a járvány. Az utóbbi időkben szinte évente: ősszel-télen több sorkatonára lábfájásra, zsigbadásra panaszkodott. Kezdődő érszűkültre gyanakodtunk. Mivel leszerelés előtt álltak és a tünetek sem voltak valami kézzelfoghatók, mentesítettük őket az éjjeli őrzáratok, a megterhelések alól, megengedtük, hogy meleg vizes tömlőt tegyenek éjszakára lábaikhoz. Mindig is volt két-három „tömlős” gyengélkedőnk. Betegség miatt nem szereltük

le őket, utolsó évesek voltak, meg aztán, mint rokkantakat kellett volna őket elbocsátani, ez meg rossz fényt vetett volna ezredünkre.

Most sült ki, hogy a tömlőkben nem melegvíz, hanem kisüsti volt. A falu, ahol az ezredünk állomásozik, híres arról, hogy erős cukorrépa pálinkát főznek, amolyan nyolcvanfokosat, ezt vásárolták, vagy valamire cserélték az „öregek”, majd takarodó után csapra ütötték a tömlőket és ittak.

Az őrmester, akit nem szerettek társai, rájött a turpisságra. Az éjszaka ő volt az ügyeletes. Sorakozót parancsolt, a tömlők tartalmát kiöntette a vécébe, bent a laktanyában, majd tudtára adta a legénységnek, hogy jelenti reggel a parancsnoknak. A „Lefekvés!” parancs után „nagydolgra” készülve ráült a vécényílásra, majd rágyújtott és az égő gyufát bedobta – maga alá. Az erős pálinka belobbant; ez okozta az égési sebeket.”

Január 12.

Az őrmestert leszerelték – egyenesen a kórházból. Hivatalos következménye az ügynek nem volt. A „tömlősök” meggyógyultak.

Január 16.

Tegnap megrendezték az évente esedékes és lebonyolításra kerülő síversenyt. A zászlóaljak, a rajok kétperces különbséggel, egymás után indultak. Tíz kilométert kellett megtenni teljes felszereléssel egy kör alakú pályán a falu kertjei alatt, majd ugyanazon úton vissza. Kalákában érkeztek az egységek, kb. egy és ugyanazon idő alatt téve meg a távot. Már meg kellett volna jönnie a 3. zászlóalj 2. rajának, ám csak nem jöttek.

A verseny végeztével elindultunk a nyom mentén, hogy megkeressük az elveszetteket. Végigfutottuk a pályát, de sehol nem találtuk őket. A visszavezető úton arra lettünk figyelmesek, hogy az egyik falusi házban nagy a dinom-dánom. A felderítő csapat parancsnoka bement a házba, ahol ráakadt a 2. rajra. Totálkáros volt mindegyik. A háznál lagzi volt, az éppen ott elsikló csapatot beinvitálták egy kis lélekmelegítőre; nem mondtak nemet, leitták magukat rendesen, de megtehették: velük volt a politikai helyettes is. Az ügyet elsimították, aztán más pályát jelöltek ki a versenyekre.

Február 6.

Fél éve szolgálók. A gyengélkedők sok mindenre megtanítottak. Néhány aranytörvényt megjegyeztem, úgy gondolom, hasznukat veszem majd a polgári életben is.

1) Úgy igyekezz, hogy ne kerülj parancsnokaid szeme elé, mert megbíznak valamivel, parancssal kényszerítenek valami elvégzésére.

2) Sose igyekezz teljesíteni azonnal az első parancsot, mert hamarosan újabbat kapsz, ami merőben ellenkező fog az elsővel.

3) A hadi-katonai tudomány nem ismer lehetetlent: amit a polgári életben nem tudnak megoldani, azt megoldják a katonaságnál. Pl.: a tér és az idő itt összeegyeztetett fogalom, egy sajátos mértékegység. A szakaszvezető kiadja a parancsot: „Na, ganéjtúró bogárkáim! Ma ázni fogtok a kerítéstől a vacsoráig!”

